

677.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 14 września 1931 r.

wydane co do §§ 21 — 25 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Sprawiedliwości w sprawie wykonania dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 grudnia 1930 roku o żandarmerji.

Na podstawie art. 5 i 6 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 grudnia 1930 r. o żandarmerji (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 2, poz. 6) zarządza się co następuje:

Rozdział I.

Właściwość osobowa żandarmerji.

Do art. 1.

§ 1. Właściwość osobowa organów żandarmerji rozciąga się na osoby, wyliczone w art. 2, 3 i 75 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. w przedmiocie wprowadzenia w życie ustawy postępowania karnego wojskowego (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 368) w brzmieniu ustalonym w ustępie I, II i VII art. 153 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. w sprawie kodeksu karnego wojskowego (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 328), oraz na osoby, wymienione w art. 4 wyżej podanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r.

§ 2. Działalność służbowa żandarmerji obejmuje—poza wypadkami wymienionymi w § 1—również osoby cywilne, co do których, w myśl wydanych przepisów, ingerencja władz i organów wojskowych, celem utrzymania bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, jest dopuszczalna.

Poza tem działalność służbowa żandarmerji, jako wojskowego organu przeznaczonego do utrzymania bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, ma — w stosunku do osób cywilnych — charakter jedynie pomocniczy i ograniczona jest do następujących wypadków:

1) Organa żandarmerji są uprawnione do przymusowego zatrzymania wyżej wymienionych osób w razie schwytania ich na gorącym uczynku przestępstwa lub bezpośrednio potem w czasie pościgu z tem, że mają w tym wypadku obowiązek natychmiastowego sprowadzenia lub przekazania podejrzanych do znajdujących się najbliżej miejsca ujęcia cywilnych władz sądowych, względnie cywilnego organu bezpieczeństwa publicznego (Policja Państwa).

2) Organa żandarmerji są uprawnione do przymusowego przeprowadzania oględzin, rewizji domu

i osoby oraz zatrzymania przedmiotów w warunkach, określonych postanowieniami §§ 131 i 132 ustawy postępowania karnego wojskowego.

Rozdział II.

Właściwość rzeczowa żandarmerji.

Do art. 2.

§ 3. Działalność służbowa żandarmerji, jako wojskowego organu przeznaczonego do utrzymania bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, polega:

- 1) na obowiązku służbowym zapobiegania i ścigania przestępstw w stosunku do osób, wymienionych w §§ 1 i 2 (służba sądowo-policyjna),
- 2) na ochronie osób i rzeczy w myśl obowiązujących przepisów (służba ochronna — § 11),
- 3) na obowiązku służbowym współdziałania z dowódcami jednostek i miejscowymi władzami wojskowymi (komendantami garnizonów) w kierunku utrzymania porządku i karności w wojsku (służba wojskowo-policyjna),
- 4) na udzielaniu pomocy (asystencji) władzom cywilnym, w ramach obowiązujących przepisów o udzielaniu pomocy wojskowej władzom cywilnym (służba asystencyjna).

Wzbronione jest używanie żandarmerji do czynności, niewchodzących w zakres jej działalności służbowej.

§ 4. W służbie sądowo-policyjnej żandarmerja jest organem pomocniczym oraz wykonawczym sądów i prokuratur wojskowych, a celem jej jest zapobieganie naruszeniom ustaw karnych oraz ściganie przestępstw, należących do właściwości sądów wojskowych (zapobiegawcza i wykonawcza służba sądowo-policyjna).

Istota wykonawczej służby sądowo-policyjnej polega na obowiązku wkraczania służbowego, celem ustalenia stanu faktycznego przestępstwa, oraz zabezpieczenia dowodów lub też ujęcia osoby sprawcy. W służbie tej wkraczają organa żandarmerji „w imieniu prawa” i ponoszą pełną odpowiedzialność dyscyplinarną i karno-sądową za swoje czynności służbowe.

§ 5. Powodem służbowego wkraczania żandarmerji, jako organu wykonawczego w służbie sądowo-policyjnej, może być:

- 1) wiadomość otrzymana jakąkolwiek drogą, albo spostrzeżenie własne o zamierzeniu, usiłowaniu lub dokonaniu czynu karygodnego, ściganego z urzędu (wkroczenie służbowe z własnej inicjatywy);
- 2) wezwanie służbowe pomocy żandarmerji przez przełożonych tych osób, które są po-

- dejrane o zamierzenie, usiłowanie lub dokonanie wymienionych czynów karygodnych (wkroczenie służbowe na skutek wezwania);
- 3) rozkaz właściwego dowódcy, względnie zlecenie służbowe prokuratora wojskowego (oficera sądowego) lub sądu wojskowego w kierunku przeprowadzenia dochodzeń przygotowawczych lub też wykonania poszczególnych czynności służbowych, związanych z postępowaniem badawczym, prokuratorskim lub sądowym (wkroczenie służbowe na rozkaz, względnie na skutek zlecenia prokuratorskiego lub sądowego).

§ 6. W wypadku wymienionym w punkcie 1 § 5, ma żandarmerja obowiązek przeprowadzenia dochodzeń, niezbędnych dla wyjaśnienia sprawy, zabezpieczenia dowodów i śladów przestępstwa oraz ustalenia, względnie ujęcia sprawcy — w granicach i w sposób przewidziany przepisami ustawy postępowania karnego wojskowego, względnie Instrukcją żandarmerji — z powodu przestępstw, które doszły do jej wiadomości i zostały spełnione przez osoby wojskowe nazewnątrz ich formacji, chociażby formacje te rozmieszczone były w tych samych obszarach garnizonowych, w których znajduje się miejsce spełnienia czynu przestępnego.

O wkroczeniu z własnej inicjatywy (punkt 1 § 5) obowiązane są odnośnie dowództwa żandarmerji zawiadomić właściwego prokuratora wojskowego, przy podaniu okoliczności, które to wkroczenie uzasadniają, oraz wymienieniu osoby podejrzanego. Obowiązek ten odpada, gdy wkroczenie dotyczy przestępstw, które mogą ulec ukaraniu dyscyplinarnemu w myśl art. 45 kodeksu karnego wojskowego, a nie zarządzone tymczasowego przytrzymania ani rewizji.

W sprawach mających szczególną wagę dla interesów Państwa lub wojska, obowiązane są odnośnie dowództwa żandarmerji zawiadomić o wkroczeniu również właściwego dowódcę.

Obowiązkiem dowódców formacji (komendantów, kierowników) jest udzielenie organom żandarmerji potrzebnego poparcia i pomocy.

§ 7. W wypadkach dokonanych wewnątrz formacji przestępstw cięższych, lub w sprawach zawiłych, oraz w wypadkach gdy ślady przestępstwa lub inne okoliczności wymagają skierowania dochodzeń poza obręb odnośnej formacji lub wezwania pomocy, względnie asystencji służbowej cywilnych organów bezpieczeństwa publicznego, natychmiastowa zaś interwencja sądu wojskowego jest niemożliwa (niebezpieczeństwo zwłoki), winni dowódcy (komendanci, kierownicy) formacji zarządzić jedynie konieczne zabezpieczenie dowodów i śladów przestępstwa oraz osoby sprawcy i wezwać żandarmerję do przeprowadzenia dochodzeń.

Również we wszystkich innych wypadkach przestępstw, dokonanych wewnątrz formacji, winien dowódca (komendant, kierownik) formacji w jak najszerszej mierze korzystać z pomocy żandarmerji.

Żandarmerja otrzymawszy jakkolwiek inną drogą wiadomość o dokonaniem wewnątrz formacji przestępstwie, obowiązana jest powiadomić o tem

dowódcę (komendanta, kierownika) formacji, meldując równocześnie o zachodzących ewentualnie okolicznościach, wyszczególnionych w ustępie 1 niniejszego paragrafu.

§ 8. O wynikach dochodzeń w wypadkach wymienionych w punkcie 1 i 2 § 5 zawiadamia żandarmerja:

- a) właściwego prokuratora (oficera sądowego) w wypadkach, w których zarządzone tymczasowe przytrzymanie lub rewizję oraz w wypadkach, w których nie może mieć zastosowania przepis art. 45 k. k. w.,
- b) dowódcę (komendanta, kierownika) formacji w wypadkach wkroczenia na wezwanie, gdy przestępstwo może ulec ukaraniu dyscyplinarnemu w myśl postanowień art. 45 kodeksu karnego wojskowego, oraz w innych wypadkach wtedy, gdy organa żandarmerji przedsięwzięły czynności służbowe wewnątrz formacji lub zastosowały zatrzymanie tymczasowe.

§ 9. W wypadku wymienionym w punkcie 3 § 5 żandarmerja po przeprowadzeniu nakazanych względnie zleconych czynności, skierowuje wyniki dochodzeń bezpośrednio do władz, które nakazały lub zleciły dokonanie tych czynności.

§ 10. W wypadkach przestępstw prywatnoskargowych winna żandarmerja:

- 1) udzielić informacji co do sprawcy przestępstwa osobom, które się do niej o to zwracają, a
- 2) o ile zagrożona jest dyscyplina lub porządek wojskowy, donosić o tem właściwym przełożonym.

§ 11. Służba ochronna ma charakter służby zapobiegawczej, a celem jej jest przeciwdziałanie naruszeniom tajemnic wojskowych i ochrona osób i rzeczy, obszarów i urządzeń wojskowych (zapobiegawcza służba ochronna).

Pełnienie służby ochronnej polega na zabezpieczeniu osób, sztabów wyższych dowództw, rzeczy, obszarów i urządzeń wojskowych w myśl przepisów Instrukcji żandarmerji.

§ 12. W wypadkach przestępstw przeciwpaiństwowych współdziała żandarmerja z wojskowymi organami informacyjnymi. Zakres współdziałania określają specjalne instrukcje.

§ 13. Zadaniem służby wojskowo-policyjnej jest zapobieganie naruszeniom przepisów, mających na celu utrzymanie dyscypliny zewnętrznej oraz wkraczanie (przymusowe zatrzymanie, skierowanie doniesienia) w wypadkach naruszenia tych przepisów. W zakresie tej służby są dowódcy plutonów i posterunków żandarmerji organami pomocniczymi miejscowych komendantów garnizonów. Doniesienia w przedmiocie naruszenia wyżej wspomnianych przepisów, skierowuje żandarmerja do przełożonych dowództw winnych osób wojskowych, względnie do miejscowych komend garnizonów, zależnie od charakteru przewinienia dyscyplinarnego.

§ 14. Udzielanie pomocy władzom cywilnym przez żandarmerję może polegać na asystencji przy tłumieniu rozruchów, pomocy na wypadek klęsk żywiołowych i we wszystkich innych wypadkach, w których jest dopuszczalna pomoc wojska władzom cywilnym.

§ 15. O wykroczeniach administracyjnych i skarbowych, których sprawcami są osoby wojskowe, donosi żandarmerja właściwym władzom administracyjnym lub skarbowym za pośrednictwem władzy przełożonej nad sprawcą.

Rozdział III.

Uprawnienia służbowe organów żandarmerji.

Do art. 3.

§ 16. Organom żandarmerji w służbie przysługują prawa warty wojskowej. Zakres uprawnień organów żandarmerji w tym względzie normują regulaminy i instrukcje wojskowe.

§ 17. Organa żandarmerji mają prawo użycia broni w następujących wypadkach:

- a) w celu odparcia niebezpiecznego napadu lub zamachu, zagrażającego życiu, zdrowiu lub wolności organu żandarmerji lub innych obywateli, albo też w celu przeciwdziałania przedsięwzięciu czynności, zmierzających bezpośrednio do takiego napadu lub zamachu;
- b) w celu wymuszenia posłuchu prawnemu rozkazowi w wypadkach ostatecznej potrzeby i bezpośrednio grożącego niebezpieczeństwa dla karności wojskowej lub bezpieczeństwa publicznego;
- c) w celu odparcia niebezpiecznego napadu lub zamachu, zagrażającego mieniu publicznemu lub prywatnemu, mającemu doniosłe znaczenie dla celów obrony Państwa lub dla celów użyteczności publicznej, albo też w celu przeciwdziałania przedsięwzięciu czynności zmierzających bezpośrednio do takiego napadu lub zamachu;
- d) w celu pokonania oporu czynnego, udaremniającego przeprowadzenie czynności służbowych, albo też w celu pokonania gwałtu fizycznego, niemającego charakteru napadu lub zamachu określonego w punkcie a), lecz skierowanego na pozbawienie organu żandarmerji fizycznej możliwości wypełnienia obowiązku służby przez usiłowanie rozbicia, ubezwładnienia i t. p.;
- e) w celu udaremnienia ucieczki osoby aresztowanej lub przytrzymanej, co do której organ żandarmerji ma podejrzenie, że jest niebezpiecznym przestępcą;
- f) w celu ujęcia niebezpiecznego przestępcy, który ucieka, albo także unieszkodliwienia go, jeżeli zajął stanowisko obronne lub schronił się do kryjówek;
- g) podczas pełnienia służby ochronnej lub konwojowej, przeciwko osobie popełniającej lub usiłującej popełnić czyn przestępny,

zmierzający do uszkodzenia, naruszenia lub uszczerplenia przedmiotu chronionego.

§ 18. Użycie broni w wypadkach wyszczególnionych w § 17 może nastąpić tylko po jednorazowym wezwaniu do zaniechania względnie spełnienia danej czynności i tylko wówczas, jeżeli użycie broni nie zagraża bezpośrednio niebezpieczeństwem dla życia osób postronnych. Jeżeli ze względu na okoliczności danego wypadku, wezwanie jest niemożliwe, użycie broni może nastąpić po jednorazowym wystrzale ostrzegawczym w powietrze.

Przepis ustępu powyższego nie ma zastosowania w wypadkach, gdy zwłoka grozi niebezpieczeństwem utraty życia organu żandarmerji, albo może udaremnić pościg i ujęcie niebezpiecznego przestępcy, lub grozi zniszczeniem albo uszkodzeniem przedmiotów i urządzeń, mających doniosłe znaczenie dla celów obrony Państwa, albo dla celów użyteczności publicznej.

Inne warunki i sposób użycia broni przez organa żandarmerji określa Instrukcja żandarmerji.

§ 19. Organa żandarmerji są uprawnione przy wykonywaniu swych zadań służbowych w stosunku do osób wymienionych w § 1 i 2 do wzywania ich celem złożenia świadectwa, dokonywania oględzin, sprawdzania tożsamości przez daktyloskopowanie, dokonywania potrzebnych zdjęć fotograficznych i t. p. oraz stosowania niezbędnych środków przymusowych, a w szczególności do użycia stosownej siły fizycznej.

Do art. 4.

§ 20. Organa żandarmerji są uprawnione do bezpośredniego porozumiewania się z władzami, urzędami oraz organami wojskowymi i cywilnymi, mającymi siedzibę na obszarze Rzeczypospolitej w sprawach związanych z dochodzeniami, pościgiem i wykonywaniem poszczególnych czynności służbowych, wchodzących w zakres uprawnień żandarmerji.

Rozdział IV.

Współdziałanie żandarmerji z cywilnymi władzami i organami bezpieczeństwa.

Do art. 5.

§ 21. Współdziałanie żandarmerji z cywilnymi władzami i organami, powołanymi do prowadzenia dochodzeń i ścigania przestępstw, dotyczy spraw wynikających z powszechnego wymiaru sprawiedliwości, sprawowanego przez cywilne władze sądowe, prokuratorskie, oraz spraw związanych z zapobiegawczą i wykonawczą służbą bezpieczeństwa publicznego.

§ 22. Organa żandarmerji są obowiązane udzielać cywilnym władzom i organom, powołanym do prowadzenia dochodzeń i ścigania przestępstw — pomocy służbowej (asystencji) w stosunku do osób, podlegających sądownictwu wojskowemu, oraz w stosunku do wszystkich osób, zamieszkałych względnie przebywających na terenach i obiektach wojskowych, do których dostęp cywilnych organów podlega ograniczeniom.

§ 23. Organa żandarmerji mają prawo bezpośredniego porozumiewania się z cywilnymi władzami i organami, powołanemi do prowadzenia dochodzeń i ścigania przestępstw, a w szczególności z Policją Państwową i organami ochrony granic w przedmiocie współdziałania w sprawach, podlegających sądownictwu wojskowemu, udzielania służbowych informacji, oraz dokonywania poszczególnych czynności, związanych z uprawnieniami żandarmerji.

§ 24. Organa powołane do prowadzenia dochodzeń i ścigania przestępstw, a przedewszystkiem Policja Państwowa, udzielają organom żandarmerji wiadomości ze swoich rejestrów w poszczególnych wypadkach, zarządzają pościg, dostarczają jednostkom żandarmerji rejestracji perjodycznej, dotyczącej inwigilacji ogólnej (P. P. I. i Gazeta Śledcza) oraz dokonywują prac laboratoryjnych względnie ekspertyz fachowych.

§ 25. W wypadkach asystencji wzajemnych, udzielanych sobie przez organa żandarmerji, policji państwowej oraz uprawnione organa władz państwowych — w związku z wykonywaniem poszczególnych czynności badawczych oraz wykonawczych (przy przesłuchaniu świadków, rewizjach domu, zajęciach rzeczy i t. d.) współdziałanie organu asystującego polega na udzielaniu organowi wykonywującemu odnośną czynność służbową pomocy do usunięcia stawianego oporu oraz ochrony jego czynności.

Do art. 7.

§ 26. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*